

rigsminister gjorde, hvor der ingen anden Mellemmand bør være end selve Kjøberén, thi, skal der være en Mellemmand og optage Fordeelen ved at kjøbe Massén af Fæstegods, i den Forudsætning og i det Løfte til Fæsterne, at, naar de ikke have Noget imod, at han kjøber dem og deres Fæstesteder, saa skulde de faae det godt under hans Vinger, og han skulde saa siden sørge for dem som en Høne sørger for sine Kyllinger, ved at skraabe det udstroede Korn for dem, og siden at sælge til dem selv deres Fæstesteder til Eiendom — jeg siger, at skal man tage saadanne Mellemmand, da gjøre Fæsterne Regning uden Vært, da skaffe de sig selv Blodsugere, som vilde tilegne sig Fordelen, saa at ikke en Eneste af dem fik sit Fæstested til Eiendom uden under høistbydende Hammerflag ved Auction, men hvor saadanne Mellemmand have gjort Gavn, der have de ikke staaet som Mellemmand, men som Selvetere af hele Bøndergodset tillige med Hovedgaardén, og ved at sælge til Bønderne, nemlig de nærværende Fæstere, for en saare let Priis, have de da realiseret strax det Hele ved Salg i det Enkelte, og derved vundet den store Fordeel, at de, efterat have solgt hele Bøndergodset, fik Hovedgaarden omtrent for Intet. Hvor saadanne Fordeele indtraadte, der er det, at Selveiendom er udbredt til stor Fordeel for alle Interesserede, men her er det Modsatte Tilfældet. Den ene Ting, det Hele her dreier sig om, det er Fideicommissbesiddernes Ret til at afhænde til fri Eiendom til hvem de vilde selv finde det tjenligst. Nu finder jeg det rigtigt, hvad der i den forrige Regjerings Tid hidtil var skeet ved at udstæde Tilladelse til Arvefæste for Fideicommisserne, men denne Tilladelse er under nærværende Regjering bleven udvidet i en saare betænkelig Grad, ved at tillade at Bøndergodset paa Fideicommisserne ogsaa nu kunde blive afhændet til fri Eiendom, men netop derved rystes den hele Bestidelse, den hele Substant af Fideicommissbegrebet, og forvokkes i sin Grundvold, og jeg kan ikke indsee, at der er egentlig nogen Berettigelse til at gjøre denne Løsning uden tillige at ophæve hele Fideicommisset eller Lehnet, og med det samme at opløse alle dets Bestanddele; thi herpaa er en Mulighed

aabnet til at hele Bøndergodset kan efterhaanden i Tidens Følge overgaae til adspaltede Eiendomme altsammen, bortsolgt ved Auction Tid efter anden ved Fæstledighed, uden at det i mindste Maade, naar ikke Besidderne ellers af sig selv ville, kan komme en eneste af Fæstefamilierne tilgode, og saa, naar virkelig Conseqventsen følges i denne Retning, kunne alle Fæstefamilierne og deres Efterkommere efterhaanden borttrænges af deres Steder. Denne Rettighed til at kunne gjøre dette, give vi ved denne Lov, naar vi antage den, som den er, og jeg seer ikke mindste Grund til at en saadan Frihed skulde udstrækkes til den ene Bestanddeel af et Fideicommis, nemlig til den nærværende Besidder, hvorfor han skulde have denne Rettighed, da der ikke ved Siden deraf i en eneste Paragraph skal fastsættes noget til Modvægt, for at Misbrug fra hans Side ikke kan skee. Der var sat en saadan Modvægt, men den gif man fra, det var den, at naar Salget kunde skee til Fæstere, da kunde det tillades. Det nærværende Forslag synes at ville gjøre det til en tvungen Afhændelse, ved at bestemme Priisen, men denne Priisbestemmelse er ikke kommen fra Forslagsstilleren, den er kommen af Lovforslaget selv, af § 2, som angiver, paa hvad Maade Middelpriisen skal bestemmes af Fideicommisscapitalens Værdi, og med Hensyn dertil er det kun, at der her ved aabnes en Leilighed for Fæsterne til at byde og sige: det vilde vi give, ja vi vilde give mere end dette; dersom han vil sælge til os, saa have vi Raad til at give hvad der vilig kan forlanges af os, og hvad der findes passende ved en Overenskomst. Den anden Ting var, om vi skulde gjøre denne Priisbestemmelse gjældende, som her foreslaaes. Det vil jeg ikke sige, thi jeg finder den vel lav, men jeg mener, at der burde være Omfarg ved denne Lov for Godsets Fæstere, ligesaa vel som for Besidderen, naar der skal være nogen Lov herom; thi uden dette er det kun at ophæve det virkelige fideicommisfariske Begreb, uden at der i Grunden behøver at gjøres mere, for at Besidderne og Efterkommerne af disse kunne beholde og forhandle Fideicommissets tilhørende Gods som fri Eiendom, og sælge det bort efterhaanden uden videre.